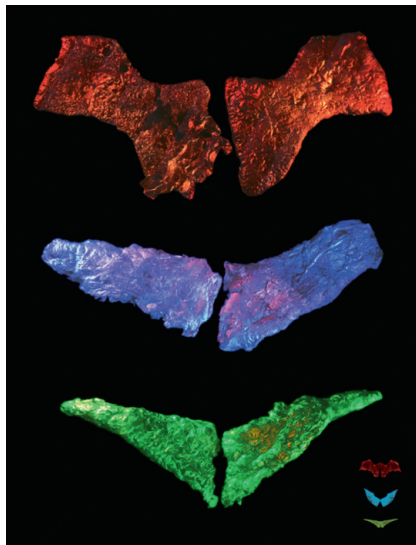

Kui siga lendaks!

Kunstnik Oron Catts eluteaduse, tehnoloogia ja kunsti koostööst

Austraalia biokunsti pioneer, projekti „Tissue Culture and Art Project“ (koekultuuri ja kunsti projekt, algus aastal 1996) eestkõneleja ja SymbioticA keskuse juht Oron Catts külastas 2012. aasta septembris Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuriteaduskonda. Tal jäi teiste siinsete tegemiste kõrval aega mõtiskleda arhitekt **Veronika Valgu** ja doktorant **Piibe Piirmaga** kunstide ja kunstnike tegevusvälja avardamise üle bioloogiasse ja biotehnoloogiasse.

Kunstniku ja tootedisainerina alustanud Catts tajus juba pea 20 aastat tagasi, et bioloogia ja selle eriharude vastu hakkavad peatselt oma erialases tegevuses huvi tundma lisaks teadlastele ka insenerid ja disainerid. Perthi linnas Austraalias loodi 2000. aastal bioloogialabor SymbioticA, kus pakutakse senimaani eri eluvaldkondadest pärit inimestele võimalust end eri tasemel teadusuuringutega väga lähedalt kurssi viia, sh süveneda elu olemusse selle kõige väiksemate üksuste – rakkude ja geenide – tasandil. Laboris töötavad käsikäes teadlased, kunstnikud ja filosoofid, lisaks on seal loomeinimestele loodud residentuur. Labori tegevust kommenteerides ütles Catts, et kunstnikud, kes tulevad sinna residentuuri teatud tööplaaniga, on väga oodatud. Samas need, kes laboris oma töö täpselt ettenähtud skeemide järgi ära teevad, leidmata midagi uut ja üllatuslikku, on residentidena läbi kukkunud, sest nad ei ole midagi õppinud ega genereerinud uusi ideid. Loov tulevikku suunatud mõtlemine võibki lühidalt SymbioticA tegevust iseloomustada. Nüüdseks on Catts

Oron Catts, Ionat Zurr ja Guy Ben-Ary. Sea tiivad (Pig Wings). 2000–2002. © The Tissue Culture & Art Project.

Tegemist on sea luuüdi tüvirakkudest 9 kuu jooksul kasvatatud ja vajaliku vormi järgi kujundatud umbes 4 x 1 x 0,4 cm suuruste „tiivadega“.

eestvõtmisel sarnane labor nimega BiofiliA loodud ka Helsingi Aalto Ülikooli.

Milline roll on kunstnikel, kes kombivad alasid, millest neil tegelikult aimugi pole? Kas me ikka võime käsitleda keerulisi distsipliine ilma vastava hariduse või eelnevate põhjaliku ettevalmistuseta? Oron Catts on arvamusel, et muidugi peavad kunstniku teadmised olema laboris tegutsemiseks vajalikul teaduslikul tasemel ning neil tuleb teha palju kodutööd enne laboris töö alustamist. Siiski peavad kunstnikud jääma eelkõige kunstnikeks, niisamuti ka teadlased teadlasteks ja insenerid insenerideks. Igasugused kummalised erinevate ametite

isetekkelised hübriidvormid ei ole tema arvates usutatavad, need võivad eetilises mõttes olla ettearvamatud ja suisa kahjulikud.

Oron Catts kunstniku, loomeinimese ja tõsise mõtlejana annab Eesti arstidele hüva nõu: maailma terviklikuks mõistmiseks peab ka meditsiin tulevikus liikuma selles suunas, kus iga osake meie maailma moodustavast suurest süsteemist suudab mõista, et elu on unikaalne. Ka inseneridel tuleb teha nendele usaldatud töid, hoomates samas oma rolli tervikus, sest meie olemine siin maailmas ei sõltu üksnes teatud protsesside tehiskust sooritamisest või mõjutamisest. Catts peab väga oluliseks selliste interdistsiplinaarsete ettevõtmiste eetilist mõõdet ning on tõstatanud mitmeid biokunsti ja biotehnoloogia piiril tekkivaid eetikaprobleeme. Tegijad peavad pidevalt tajuma ja mõtisklema oma tegevuse ja selle tagajärgede väärtuselise külje üle ning selle alusel ka oma käitumist suunama.

„Kui siga suudaks lennata, siis oleksid mitmed inimkonnale olulised küsimused lahendatud!“ manifesteerib Oron Catts kunstiprojekt „Sea tiivad“ ilminguid, mis lubavad meil aina julgemalt unistada, ja näitab samas, et poetilistel küsimustel ja nende tõlgendustel võivad eri distsipliinide kokkupuutepunktide virvarris olla märksa olulisemad rollid, kui me praegu arvatagi julgeme. Loomulikult ei lahenda lendav siga kohe meie tulevikumuresid, kuid on siiski heaks näiteks, kuidas holistlik maailmavaade leiab ka lääne kultuuris ja teaduse arengus aina suuremat kõlapinda.